

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Notat

Møte om cwd Hardangervidda 15.10.2020

Teams-møte med villreinutvalet, villreinnemnda, FHas, Mattilsynet, Miljødirektoratet, Veterinærinstituttet, SNO og NINA. HG var invitert men deltok ikke.

Utvidet jakt

Lund og Rønning orienterte om utvidet jakt på Hardangervidda. Hordaland stanset jakta 30/9, men hadde ikke dyr etter dette. Dyr i Vinje og Tinn første uka av utvidet jakt, men svært dårlig vær. Dyr i Buskerud siste uka, men snø har gjort at det ble lite jakt. Jegerne avhengig av å kjøre bil på slepa. I hjorteviltregisteret var det per 14/10 registrert 61 felte dyr i utvidet jakt, så trolig ikke mer enn 100 dyr felt i utvidet jakt. Konkluderte med at utvidet jakt ikke har hatt noen reell betydning mht. hverken prøveinnsamling eller bestandsreduksjon.

Mattilsynet:

- Bestillingsbrevet til VKM er sendt, og VKM har frist til 15/12 mht. å presentere rapport.
- I minihøring kom det inn ønsker om vurdering av samfunnsmessige konsekvenser av eventuelle strategier og tiltak relatert til cwd. Dette ligger ikke i mandatet til VKM, men Mattilsynet og Miljødirektoratet skal følge opp dette.
- Soneforskriften ble utvidet til også å gjelde Hardangervidda villreinområde. Soneforskriften vil bli revidert og det er mulig å sende inn innspill i forkant av dette arbeidet og formell høring. Nærliggende å vurdere grensene for Hardangervidda-sonen, tiltak saltplasser osv.
- Har begynt å planlegge ulike tiltak, da det vil være for sent å vente med dette til VKM-rapporten foreligger.
- Det er nå i en tidlig fase av sykdomsutbruddet, med få smittede dyr, det er mulig å bekjempe sykdommen. Derfor viktig å handle raskt.

Veterinærinstituttet:

- Kunnskap om cwd via andre prion sykdommer og kunnskap på hjortevilt i USA og Canada.
- Mye kunnskap fra husdyr og mennesker.
- Det finnes ingen holdepunkter for at klassisk cwd påvist hos villrein i Norge oppfører seg annerledes enn klassisk cwd påvist hos hjortevilt i USA og Canada.
- Cwd påvist hos Norsk villrein i aldersgruppen 1,5 til 8 år. Flest positive prøver fra bukk.
- Bukk fra Hardangervidda med påvist cwd var 8 år. Kun funn i lymfeknutene.
- Stor usikkerhet mht. hvor stor forekomsten av cwd er på Hardangervidda. Med det dyret som ble funnet er det beregnet at det kan være mellom 1 – 16 dyr med cwd på Hardangervidda per i dag. Men stor usikkerhet i disse beregningene og kanskje mest sannsynlig med 2 – 4 smittede dyr.
- Cwd sprer seg svært langsomt (mange år) i en tidlig fase av smitteutbruddet.
- I en stabil villreinbestand på 2.000 dyr vil tiden det tar fra 1 til 20 smittede dyr i bestanden kunne variere svært mye. Med reproduksjonstall på 1,2 og 4 år inkubasjonstid kan det ta 61 år. Med reproduksjonstall på 3 og inkubasjonstid på 2 år vil det kunne ta 3 år. Dette gir stor usikkerhet mht. beregning av hvor lenge cwd har vært i Norge.

- Ved lavt R-tall og lang inkubasjonstid kan tilfeldigheter spille stor rolle i en tidlig fase av sykdomsutbrudd. Dette kan gjøre at sykdommen spres seg svært langsam over mange år i starten av sykdomsutbrudd.
- CWD kan ha vært i NF i 20 – 30 år. I denne perioden har det vært utveksling av dyr mellom NF og HV.
- Kan ikke vite om cwd har kommet fra HV til NF eller motsatt, men mest sannsynlig at den har kommet fra NF til HV.
- CWD-positive rein i NF var ikke i slekt med hverandre. Altså sprer smitten seg uavhengig av slektskapsforhold i bestanden.
- Erfaring fra USA tilsier at høyt jakttrykk og stort uttak av voksen bukk kan holde cwd-forekomsten i bestanden «i sjakk». Bestandsvekst og høy andel bukk i bestanden kan gi eksponensiell vekst i andel av bestanden som blir smittet av cwd.

NINA:

- Kartleggingsprogrammet for cwd er utvidet med alle kommunene rundt Hardangervidda når det gjelder elg og hjort.
- Ved vurdering av eventuelle tiltak på HV må en huske at 50% av bestanden fort kan gå i 2-3 flokker i store deler av året. Ensidig bestandsreduksjon demper nødvendigvis ikke smittespredningen innad i bestanden.

Villreinutvalet:

- Det er bra med høringer og dialog der lokal forvaltning får informasjon og mulighet til å delta. Men dette må være reell mulighet til deltakelse og påvirkning skal det gi resultat over tid.
- Spurte Mattilsynet / Miljødirektoratet om de hadde begynt å planlegge uttak av bukk i NF2 og HV i vinter. Mattilsynet svarte at de hadde begynt å tenke på / planlegge ulike tiltak allerede nå. Blant annet muligheten til å få samlet inn ekstra prøver i vinter. Dette da det ville være for seint å begynne all planlegging til VKM-rapporten foreligger før jul. Vil uansett bli drøftinger og politiske vedtak før eventuelle tiltak iverksettes.
- Presiserte at det var viktig at de spørsmål som var lokalt ble besvart. Mattilsynet og Veterinærinstituttet sin forståelse av fakta rundt cwd er trolig ikke i like stor grad «høg i stein» hos den vanlige jeger, rettighetshaver ol. Kommunikasjon utad er viktig.
- Sees det helt bort fra andre smitteveier mellom HV og NF enn via reinen selv? Ikke besvart.
- Mener det er viktig at lokal forvaltning kan gi innspill til VKM om problemstillinger som bør belyses i rapporten. Mattilsynet svarte at dette kan gjøres ved å sende problemstillingene til Alvseike i Mattilsynet eller Bjørnerås i Miljødirektoratet. De vil bringe det videre til VKM.

Miljødirektoratet:

- Planlegger merking av 20 – 30 villrein på Hardangervidda og nordre områder av Setesdal-Ryfylke villreinområde nå i vinter.
- Planlegger merking av elg (ca. 40 stk) og hjort (ca. 30 stk.) på Hardangervidda og randområder.
- Merkingen vil bli lagt ut på anbud.
- Kr. 200.000,- ekstra til helikopterbruk ifm. strukturtelling på Hardangervidda er lovet.
- Eventuelt ekstra uttak av dyr i vinter krever mye planlegging, bl.a. hvilke prøver som skal tas av felte dyr ol.
- Ønsker dialog og samarbeid med lokal forvaltning ved eventuelt ekstraordinært uttak.

Villreinemnda:

- Får frysninger av tanken om ekstraordinært uttak av dyr i vinter.
- Mattilsynet og Miljødirektoratet synes å ha kommet lenger i tankegangen om slike tiltak enn hva villreinemnda har.

- Må ha bedre grunnlag og mer kunnskap før det iverksettes drastiske tiltak som vinteruttak og bestandsreduksjon.
- For mye usikkerhet til å kunne igangsette uttak i vinter.
- Trolig mest sannsynlig med en lav smittespredning og lavt antall smittede dyr per i dag. Dette gjør det ikke nødvendig med drastiske strakstiltak.
- Ønsker svar på hva myndighetene mener med bestandsreduksjon. Mattilsynet svarte ikke på dette, men påpekte at det var forskjell på bukkeuttak og bestandsreduksjon.
- Presiserte at en måtte bli konkret på antall dyr når det blir snakket om bestandsreduksjon.
- Eventuell bestandsreduksjon må gjøres via ordinær jakt, ikke vinterjakt.

Fjellstyra på Hardangervidda:

- Må få en god begrunnelse for hvorfor det eventuelt er nødvendig å iverksette tiltak raskt, eventuelt vinteruttak.
- Vanskelig per i dag å forstå nødvendigheten av drastiske tiltak raskt.
- Uten en god og forståelig begrunnelse er det vanskelig for å få aksept for eventuelle tiltak.

Rødberg, 19.10.2020
Svein Erik Lund